

Nemecký klasický idealizmus

Podmienky vzniku:

Nemecko - do roku 1871 bolo rozdrobené

- prevládal tu vplyv cirkvi, cenzúra tlače

Nemecká klasická filozofia

- veľmi ťažká na pochopenie, čiže je to akademická filozofia
- jej kladným rysom je dialektika = vývinové chápanie sveta a človeka, zdôrazňovanie aktivity ľudského rozumu a človeka vôbec

IMMANUEL KANT (1724 – 1804)

- narodil sa v Königsbergu / Kaliningrad (vých. Prusko)
- pôsobil na univerzite ako profesor
- dve obdobia : 1) predkritické – materialistom
2) kritické – idealistom

1. obdobie - materialistom

dielo:

Všeobecné dejiny prírody a teória nebies

- najvýznamnejšie dielo predkritického obdobia
- pokúsil sa v ňom vysvetliť vznik slnečnej sústavy a celú stavbu vesmíru na základe hmoty a jej zákonov
- dôkladne si osvojil Newtonovu fyziku
- tvrdí, že východiskovým stavom vesmíru je chaos, kde sú v nekonečnom vesmírom priestore rozptýlené čiastočky hmoty a ich pohyb určujú dve mechanické sily – príťažlivosť / na základe ich pôsobenia vzniká prvý – odpudivosť / zhluk hmoty, prvé slnko, prvý slnečný systém a nekonečný vesmír
- tie isté mechanické sily, ktoré vesmír priviedli od chaosu k poriadku, spôsobia aj jeho návrat k chaosu = táto teória o vzniku a zániku planét sa volá Kant – Laplaceova hypotéza

2. obdobie – idealistom

dielo:

Kritika čistého rozumu

- svoju pozornosť zameril na vzťah k svetu a na metafyziku, do ktorej vtedy patrila ontológia
- skúmanie nadzmyslových predmetov ako je svet, duša boh – tvrdí, že sú nepoznatelné
- tvrdí, že vo vedeckom poznaní prírody jestvujú okrem skúsenostných = aposteriórnych poznatkov aj poznatky, ktoré predchádzajú skúsenosť = apriórne.
napr. skúsenostne – aposteriórne – skúmanie listov pod mikroskopom
predskúsenostné – apriórne – matika ($1+1=2$)
- poznanie delí na 3 stupne
1) zmyslovosť – veci vnímame zmyslami

- 2) um – umom vytvárame pojmy (pojmem A – nenaučím sa, pojmem B – nezmatujem)
- 3) prienik k najvyššiemu celku a prvotnej príčine (Boh, k nemu nemôžeme preniknúť rozumom ale vierou)

2. dielo:

Kritika praktického rozumu (Etické dielo)

- rozvinul tu teóriu morálky
- formuluje tu kategorický imperatív:
„Konaj tak, aby maxima tvojej vôle vždy mohla byť zároveň princípom všeobecného zákonodarstva.“
=– Podriadiť subjektívne pohnútky a rešpektovať všetkých ľudí (napr. politici ako prostriedok využijú voličov; účel má spôsobovať dobro nielen pre seba ale aj pre celú spoločnosť)

3. dielo:

Kritika súdnosti (estetické dielo)

- popisuje prístup ku krásnemu predmetu
- nechceme sa ho zmocniť- vlastniť ho, jednako nás priťahuje, uvoľňuje naše poznávacie schopnosti, čím vnáša do našej mysle stav harmonického myslenia (obraz, socha)

J.G. FICHTE (1762 – 1814)

- nemecký klasický idealista
- pochádzal z rodiny chudobného sedliaka
- počas štúdia – sústavné materiálne ťažkosti
- pôsobil na univerzite v Jene
- bol neprávom obvinený z ateizmu a tak musel opustiť univerzitu
- vyzýval k zjednoteniu Nemecka
- neskôr pôsobil v Berlíne
- rozvinul filozofiu, ktorá zdôrazňuje aktivitu človeka – ľudské JA
- hovoril, že všetky veci (celý svet) tvoria NEJA a toto NEJA, že závisí od JA (čiže všetko stvoril človek)

F. W. J. SCHELLING (1775 – 1854)

- študoval teológiu a filozofiu na univerzite v Jene
- podľa neho je celé dianie v prírode síce neuvedomované ale účelné
- zaujali ho objavy prírodných vied (oxidácie, výskumy elektriny a magnetizmu)
- jeho filozofia je nazývaná aj filozofia prírody = natur filozofia
- a) postupuje od objektu k subjektu, čiže od sveta k človeku =– človek pochádza z prírody, vyvíja sa z nej
- b) postupuje od subjektu k objektu =– človek svojou činnosťou pretvára prírodu

G. W. F. HEGEL (1770 – 1831)

- vyštudoval teologický inštitút v Tubingene, ale nedal sa vysvätiť za kňaza
- začínal ako domáci učiteľ, ale pôsobil aj ako redaktor
- neskôr vyučoval na Gymnázium a na univerzitách
- tvrdil, že podstata sveta je rozumová: „Čo je rozumové, je skutočné, čo je skutočné je rozumové.“ =– rozum je podstatou vecí; keď rozmýšľam, za zmyslovými podobami vecí odhaľujem všeobecné pojmy a zákony (príklad: idea = dobro, hmota = človek, =– dobrý človek)
- idea, ktorá je základom sveta sa vyvíja na základe protirečenia tak „že od tézy sa nevyhnutne dostaneme k antitéze a nakoniec k syntéze.

dielo:

Encyklopédia filozofických vied

- má 3 časti

1. časť – Logika – k nej priraduje tézu
 - ide sa vyvíja sama v sebe v oblasti myslenia
 - jednotlivé prejavy ideí sú logické pojmy (kvalita, kvantita, dobro, zlo..)
2. časť – Filozofia prírody
 - sem priraduje antitézu (negácia = hmota)
3. časť – Filozofia ducha (3 stupne)
 - priraduje tu syntézu (negácia negácie – idea, hmota, idea; čiže idea sa opäť vracia k sebe do oblasti myslenia)
 - 1) subjektívny duch
 - je to individuálne vedomie (ja, moje názory)
 - 2) objektívny duch
 - rodina, spoločnosť, štát, práca, ...
 - (vývoj nášho ducha v živote)
 - 3) absolútny duch
 - to je filozofia, náboženstvo, umenie

dielo:

Fenomenológia ducha

(fenomén = jav)

- Hegel tu rozpracoval základné zákony dialektiky
- 1) Zákon jednoty a boja protikladov
 - ak jedna stránka protikladu preváži nad druhou, vzniká nová vec
- 2) Zákon prechodu kvantitatívnych zmien na kvalitatívne
- 3) Zákon negácie negácie

Heglove názory na dejiny

- hovorí, že dejiny sú pokrokom v uvedomovaní si slobody
- na dejinnom procese sa nezúčastňujú všetky národy
- dejiny sa vraj vyvíjajú od Východu na Západ
- v orientálnych despociách spájali slobodu s jedinou privilegovanou osobou
- Gréci a Rimania už slobodu priznali viacerým členom spoločnosti
- celý dejinný vývoj završujú germánske národy

Na Hegla nadviazali dve skupiny stúpencov (žiakov)

- a) Mladoheglovci – Hegel bol vtedy kritický a usiloval sa zbaviť kresťanstvo posvätnosti
- b) Staroheglovci – vyzdvihoval náboženstvo a kresťanskú vierouku

LUDVIK FEUERBACH (1804 – 1872)

- pôvodne patril k Mladoheglovcom
- postupne prešiel na pozície materializmu a stal sa z neho kritik Heglovej filozofie
- jeho materializmus sa nazýva aj antropologický, čiže vychádza z človeka a jeho zmyslových daností
- za základ sveta považuje hmotu a idea je jej prejav
- bol kritikom náboženstva

dielo:

Podstata kresťanstva

- nie Boh stvoril človeka, ale človek si vytvoril Boha podľa svojej predstavy
- človek pripísal Bohu tie vlastnosti, ktoré sám nemá (vševediaci, všemohúci, všadeprítomný,...)
- človek sa stal závislým od Boha == Boh je všetkým a človek ničím

Nemecká klasická filozofia ovplyvnila Marxa aj Engelsa prebrali od Hegla 3 zákony dialektiky, od Feuerbacha prebrali materializmus a kritiku náboženstva, a nakoniec dospeli k teórii o potrebe revolúcie a triedneho boja.